

Eiropas datu aizsardzības uzraudzītājs

2004. GADA PĀRSKATS Kopsavilkums

2004. gada pārskats attiecas uz pirmo laikposmu, kad Eiropas datu aizsardzības uzraudzītājs (EDAU) pastāvēja kā jauna neatkarīga uzraudzības iestāde, kuras pienākums ir nodrošināt to, ka Kopienas iestādes un struktūras ievēro fizisko personu pamattiesības un brīvības un jo īpaši privātās dzīves neaizskaramības tiesības attiecībā uz personas datu apstrādi. Pārskatā ir aprakstīta "**jaunas iestādes uzbūve**" no sākotnējiem posmiem līdz tam, kad jaunā iestāde izveidojusi spēju izpildīt uzdevumus ar augošu efektivitāti. Pārskatā ir izklāstīta pirmā pieredze dažādās darbības jomās, kā arī juridiskais pamats un, vispārējos vilcienos, politikas perspektīvas .

1. nodaļā - "Līdzsvars un perspektīvas" - ir aprakstīts juridiskais pamats, uz kā balstās EDAU darbība, kā arī viņa pienākumi un pilnvaras. Turklāt ir izcelti galvenie mērķi 2005. gadam. 2. nodaļā ir atrodams apraksts par jaunas iestādes faktisko izveidošanu. Uzdevumi un pilnvaras ir plašāki aprakstītas 3. līdz 5. nodaļā. 3. nodaļā - "Uzraudzība" - ir skaidrots EDAU pienākums Kopienas iestādēs un struktūrās uzraudzīt datu apstrādi sadarbībā ar katras iestādes vai struktūras datu aizsardzības inspektoru (DAI). 4. nodaļā - "Apspriešanās" - ir skaidrots, ka EDAU konsultē Kopienas iestādes un struktūras par visiem jautājumiem, kas saistīti ar personas datu apstrādi. Komisija apspriežas ar EDAU, pieņemot tiesību akta projektu, kas attiecas uz personas datu aizsardzību. 5. nodaļā - "Sadarbība" - ir uzsvērtā EDAU aktīvā loma 29. panta darba grupas darbībā, kā arī viņa sadarbība ar Kopienas tā sauktā trešā pīlāra datu aizsardzības uzraudzības iestādēm. Apraksts par EDAU 2004. gadā nodibinātajiem starptautiskiem sakariem 6. nodaļā ilustrē datu aizsardzības jautājuma globālo raksturu.

1. nodaļa: Līdzsvars un perspektīvas

Neatkarīgas iestādes izveidošana Eiropas līmenī, lai uzraudzītu personas datu aizsardzību un nodrošinātu to, ka personas datu aizsardzībai piemēro tiesiskās garantijas, ir **jaunums Kopienas iestādēm un struktūrām**, kā arī Eiropas Savienībai kopumā.

Jaunumi reti kad iztiek bez sarežģījumiem. Piemēram, attiecīgie noteikumi par datu aizsardzību stājās spēkā 2001. gada februārī ar pārējas laiku – vienu gadu. Tomēr EDAU un EDAU vietnieka iecelšana stājās spēkā 2004. gada janvārī. Tas nozīmē, ka ārējā uzraudzība nav bijusi veikta trīs gadus, kuru laikā nav bijis iespējams aizsargāt datu subjektu tiesības tā, kā paredzēts, pieņemot noteikumus. Lai gan DAI veikuši ļoti noderīgu darbu, steidzami jāievieš un jāuzrauga pašreiz spēkā esošie noteikumi: ES nevar atļauties neievērot noteikumus, ko tā ir noteikusi sev un dalībvalstīm. Tomēr jāievēro zināma piesardzība, jo nekas neliecina, ka Kopienas līmenī nevēlētos ievērot šos noteikumus, kurus kopumā uzskata par pieņemamiem un atbilstīgiem.

EK Līguma 286. pantā paredzēts, ka Kopienas tiesību aktiem par fizisko personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti būtu arī jāattiecas uz Kopienas iestādēm un struktūrām, tostarp neatkarīgas uzraudzības iestādes izveidei. Attiecīgās tajā noteikumā minētās normas ir izklāstītas Eiropas Parlamenta un Padomes **Regulā (EK) 45/2001**.

Tā regula nebūtu jāņem vērā atsevišķi, bet gan kā daļa no **lielākas sistēmas**, kas atspoguļo Eiropas Kopienas un Eiropas Padomes darbību garākā laikposmā. Šī darbība sākas jau ar Eiropas Cilvēktiesību konvencijas (ECK) 8. pantu un arī ietekmēja ES Pamattiesību hartu, kas tagad veido Līguma par Konstitūciju Eiropai II daļu.

Eiropas Savienības līmenī personas datu aizsardzība ir noteikta:

- ES līguma 6. pantā,
- EK līguma 286. pantā,
- Pamattiesību hartas 8. pantā,
- Direktīvā 95/46/EK,
- Direktīvā 2002/58/EK.

Regulā (EK) 45/2001 ir izklāstīti principi, kas ES iestādēm un struktūrām jārespektē. To regulu piemēro attiecībā uz "personas datu apstrādi visās Kopienas iestādēs un struktūrās, ciktāl minētā apstrāde notiek, pildot darbības, kas pilnībā vai daļēji ietilpst Kopienas tiesību aktu darbības jomā." Tajā noteikti vispārīgi principi, piemēram, godprātīga un likumīga apstrāde, proporcionalitāte un apstrādes veids, kas savienojams ar regulu, īpašas konfidencialu datu apstrādes kategorijas, datu subjektam sniedzamā informācija, datu subjekta tiesības, kā arī uzraudzība, izpilde un tiesiskās aizsardzības līdzekļi. Ar to arī izveido neatkarīgu uzraudzības iestādi (EDAU), kuras pienākums ir uzraudzīt personas datu apstrādi Kopienas iestādēs un struktūrās. Katrā iestādē ir DAI, kas sadarbojas ar EDAU.

EDAU pienākumi un pilnvaras ir paredzētas Regulas 41., 46. un 47. pantā. Viņa pienākumi ir "uzraudzība", "apspriešanās" un "sadarbība". Katrs no šiem pienākumiem ir aprakstīts nākamajās nodaļās.

Neatkarīgas uzraudzības iestādes izveidošana Eiropas līmenī ir ne tikai pareizas datu aizsardzības politikas pamatelements, bet arī būtisks pasākums, lai nodrošinātu ECK 8. pantā un Konstitūcijas II-68. pantā noteikto principu un vērtību aizsardzību. Šie noteikumi skaidri uzsver neatkarīgo uzraudzības iestāžu lomu šo principu un vērtību ievērošanā.

Ir svarīgi saprast, ka **arvien vairāk ES politikas jomu ir atkarīgas no likumīgas personas datu apstrādes**. Tas ir tādēļ, ka daudzas darbības modernā sabiedrībā mūsdienās rada personas datus vai izmanto šādus datus, ievadot tos atmiņā. Tas attiecas arī uz Eiropas iestādēm un struktūrām, veicot administratīvās vai politikas veidošanas funkcijas, un tādēļ arī uz to politikas darba kārtības īstenošanu. Tas nozīmē, ka efektīva **personas datu aizsardzība** kā Savienības politikas pamatvērtība būtu jāuzskata par **nosacījumu šīs politikas veiksmīgai īstenošanai**. EDAU darbosies šajā vispārīgā garā, un pretī gaida pozitīvu atbildi.

Pārskatā izklāstītie galvenie **mērķi 2005. gadam** ir:

- DAI tīkla attīstība,
- brošūras, tīmekļa vietne un apkārtraksts,
- paziņojumi un iepriekšējas pārbaudes,
- vadlīnijas sūdzībām un lūgumiem,
- revīzijas un izmeklēšanas,
- privātās dzīves neaizskaramība un pārskatāmība,
- e-uzraudzība un informācijas plūsmas dati,
- atzinumi par tiesību aktu projektiem,
- datu aizsardzība trešajā pīlārā,
- resursu attīstība.

2. nodaļa: "Jaunas iestādes" uzbūve

Iestāde sāka darboties 2004. gadā. Administratīvo struktūru izveidoja ar Eiropas Parlamenta, Komisijas un Padomes palīdzību, kas nodrošināja pieejamu zinātību, nozīmīgu atbalstu dažu pienākumu veikšanā un apjomradītu ietaupījumu iegūšanu.

EDAU nolūks 2005. gadā ir turpināt šīs struktūras attīstību.

3. nodaļa: Uzraudzība

EDAU kā jaunai neatkarīgai uzraudzības iestādei ir pamatpienākums uzraudzīt Regulas (EK) 45/2001 un citu attiecīgu juridisku instrumentu noteikumu piemērošanu attiecībā uz visām apstrādes darbībām, ko veic Kopienas iestāde vai struktūra (izņemot Tiesu, tai pildot tiesu iestādes pienākumus), ciktāl minētā apstrāde notiek, pildot darbības, kas pilnībā vai daļēji ietilpst Kopienas tiesību aktu darbības jomā. Šajā sakarā regulā aprakstīti vairāki uzdevumi un piešķirtas vairākas pilnvaras, kas attiecas uz uzraudzības pienākumu.

2004. gadā izmantoja šādus līdzekļus - veica iepriekšējas pārbaudes, sniedza informāciju datu subjektiem, izskatīja sūdzības un veica izmeklēšanas. Attiecībā uz EDAU atzinumiem tika veikti vajadzīgie turpmākie pasākumi. Personas, kuras ir atbildīgas par datu apstrādi, ir veikušas attiecīgus pasākumus.

Apstrādes darbības, kas savu īpatnību, darbības jomas vai mērķu dēļ var īpaši apdraudēt datu subjektu tiesības un brīvības, tiek **iepriekš pārbaudītas**. EDAU jāveic iepriekšējas pārbaudes pēc tam, kad ir saņemts paziņojums no Kopienas iestādes vai struktūras DAI. Galīgā atbilde ir EDAU atzinums, ko dara zināmu par datu apstrādi atbildīgajai personai un attiecīgās iestādes vai struktūras DAI. Atzinums jāsniedz divos mēnešos pēc paziņojuma saņemšanas. Apstrādes darbības, par ko paziņots iepriekšējai pārbaudei, iekļauj reģistrā.

Iepriekšējās pārbaudes attiecas ne tikai uz darbībām, kas vēl nav sākušās ("īstās iepriekšējās pārbaudes"), bet arī uz apstrādes darbībām, kas sākās pirms 2004. gada 17. janvāra vai pirms regula stājās spēkā. Šos gadījumus izskata "ex post". EDAU 2004. gadā saņēma četrus paziņojumus par "īsto" iepriekšēju pārbaudi. "Ex post" iepriekšējas pārbaudes gadījumu skaits bija aptuveni 100.

EDAU 2004. gadā saņēma 51 lūgumu pēc **informācijas**. EDAU atbildēja uz lielāko daļu lūgumu divu darba dienu laikā.

Turklāt EDAU saņēma 8 **sūdzības** atbilstīgi savai kompetencei: 6 pret Komisiju, 1 pret ECB un 1 pret Parlamentu. EDAU sastāda rokasgrāmatu, izmantojot sūdzību izskatīšanā gūto pieredzi.

Ir sākušas pirmās EDAU **izmeklēšanas**. Kopienas iestādes un struktūras uzskata, ka saistība starp sabiedrības piekļuvi dokumentiem un datu aizsardzību ir problemātiska. Resursi tika atvēlēti, lai izstrādātu politikas dokumentu par to, kā veicināt sabiedrības piekļuvi dokumentiem, aizsargājot personas datus.

Vienlaikus EDAU ir sācis apstrādāt informācijas plūsmas un rēķinu datus, kas saistīti ar visu veidu elektrosakariem Eiropas iestādēs. Tam ir divējāds mērķis. EDAU nolūks ir izstrādāt vadlīnijas šajā jomā, kā arī noteikt to informācijas plūsmas datu sarakstu(s), ko drīkst apstrādāt budžeta un informācijas plūsmas pārvaldības vajadzībām, tostarp telekomunikācijas sistēmu atļautas izmantošanas pārbaudei.

Eurodac jautājums ir aprakstīts atsevišķi attiecībā gan uz tā tiesību sistēmu, gan uz tā nozīmi plašākā perspektīvā. Regulā (EK) 2725/2000 par *Eurodac* izveidi (pirkstu nospiedumu salīdzināšanas sistēma, lai efektīvi piemērotu Dublinas Konvenciju) paredzēts, ka izveido kopīgu uzraudzības iestādi, ko izformē, kad izveido EDAU. Kopš 2004. gada janvāra EDAU ir bijusi *Eurodac* centrālās vienības uzraudzības iestāde, un tā arī uzrauga personas datu pārsūtīšanu dalībvalstīm no centrālās vienības.

4. nodaļa: Apspriešanās

Regulas 45/2001 41. pantā paredzēts, ka EDAU ir pienākums sniegt padomus Kopienas iestādēm un struktūrām visās lietās, kas attiecas uz personas datu apstrādi. Viņš konsultē visas Kopienas iestādes un struktūras pēc savas iniciatīvas vai, atbildot uz lūgumu sniegt konsultāciju. Saskaņā ar 28. pantu, ja Komisija pieņem tiesību akta projektu, kas attiecas uz personas datu aizsardzību, jāapspriežas ar EDAU.

EDAU 2004. gadā sāka īstenot šos regulas noteikumus. Pirmās darbības attiecās uz **administratīviem pasākumiem. Tiesību akta projektu** jomā pirmo oficiālo atzinumu izdeva 2004. gada 22. oktobrī. Atzinums attiecas uz priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par savstarpēju administratīvo palīdzību Kopienas finanšu interešu aizsardzībai pret krāpšanu vai citādu nelikumīgu rīcību. Tas publicēts *Oficiālajā Vēstnesī* un EDAU tīmekļa vietnē (www.edps.eu.int).

EDAU 2004. gadā arī sāka izstrādāt politikas dokumentu, lai skaidrotu, kā viņš uzskata savu Kopienas iestāžu padomdevēja lomu attiecībā uz priekšlikumiem tiesību aktiem un ar tiem saistītiem dokumentiem.

5. nodaļa: Sadarbība

29. panta darba grupa - tā īsi nosaukta darba grupa, ko izveidoja ar Direktīvas 95/46/EK 20. pantu, lai Komisijai sniegtu neatkarīgus padomus attiecībā uz datu aizsardzības jautājumiem un dalībvalstīm palīdzētu izveidot saskaņotu datu aizsardzības politiku. To veido katras dalībvalsts uzraudzības iestāžu pārstāvji, EDAU pārstāvji un Komisijas pārstāvis. EDAU uzskata, ka tā ir nozīmīgs sadarbības līdzeklis, un tādēļ no 2004. gada janvāra vidus ir aktīvi iesaistījies darba grupas darbībā.

EDAU arī sadarbojas ar datu aizsardzības uzraudzības iestādēm, kas izveidotas saskaņā ar ES Līguma VI sadaļu ("trešais pīlārs"), lai uzlabotu saskaņotu noteikumu un procedūru ievērošanu šajā jomā. Tas attiecas uz Eiropola, Šengena, *Eurojust* un muitas informācijas sistēmas apvienotām uzraudzības iestādēm. Iesaistītās puses ir pārliecinātas, ka vajadzīga vienota, saskaņota pieeja šajā ļoti jutīgā jomā.

6. nodaļa: Starptautiskās attiecības

Lai nodibinātu starptautiskās attiecībās, EDAU aktīvi piedalījās Eiropas un starptautiskās konferencēs par datu aizsardzību. Šajās konferencēs var lietderīgi apspriest kopējās intereses jautājumus, apmainīties ar informāciju un dalīties pieredzē par dažādiem jautājumiem.

EDAU visu gadu ir arī vēltījis daudz laika un enerģijas, vairākās dalībvalstīs ar runu palīdzību un citos veidos iepazīstinot ar sevi un skaidrojot savus pienākumus . .

2005. gada 30. martā